

Sárbogárd Város

Helyi Esélyegyenlőségi Programja

2013 - 2018

Mottó:

„...Mindjárt születésünk pillanatában szüleink jóságára, gondoskodására szorulunk. Később, amikor betegségek gyötörnek minket és megöregszenk, megint mások gondoskodására és jóságára leszünk utalva. Mivel életünk kezdetén és végén mások törődnek velünk, hogyan tudnánk mi életünk derekán nem törődni másokkal? ”

(Tendzin Gjaco: Törődni másokkal)

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	3
Bevezető... ..	5
I. fejezet helyzetelemzés.....	8
A város vonzáskörzetének bemutatása.....	10
Demográfia.....	11
Lakáshelyzet.....	14
II. fejezet célcsoportok.....	16
Mélyszegénységben élők, romák.....	16
Gyermekek helyzete.....	20
Nők helyzete.....	24
Idősek helyzete.....	25
Fogyatékkal élők helyzete.....	27
III. fejezet intézkedési terv.....	29
Általános célok.....	29
Intézkedési Terv táblázat.....	31

I.

Bevezető

1. Az esélyegyenlőség helye a közösségi politikák között

Az egyenlő esélyek biztosítása az Európai Unió egyik legfontosabb célja. Az egyenlő esélyek biztosítására irányuló közösségi politika-változó tartalommal ugyan, de az európai integráció kezdete óta a Közösség napirendjén szerepel. A közösségi munkajog és a munkahelyi egészség- és biztonságvédelem mellett a közösségi szociális jog azon területe, ahol a tagállamok szabályozásának harmonizációjára került sor.

Az egyenlő esélyek politikája szempontjából a Közösség története három, erősen különböző időszakra bontható:

- 1957-1975 között a Közösség kizárólag az egyenlő munkáért egyenlő bér elvének biztosítására törekedett, kevés sikerrel.
- Ezt követően, a 80-as évek végéig fokozatosan a közösségi szociálpolitika legkidolgozottabb és legsikeresebb területévé vált az egyenlő bánásmód tagállami szabályainak harmonizálása, amely újabb és újabb területeken érezteti hatását.
- A 80-as évek végétől napjainkig egyre markánsabban megjelenő esélyegyenlőségi koncepció túllép az egyenlő bánásmód garantálásán, és pozitív programokkal, valamint a pozitív diszkriminációval igyekszik valódi esélyegyenlőséget biztosítani.

Az Európai Bizottság 2004. májusában tette közzé az „Esélyegyenlőség és diszkriminációmentesség a kibővített Európai Unióban” című Zöld Könyvet, amelyben konzultációra hívta az érintett szervezeteket, szereplőket. Ezek a konzultációk megerősítették azt az álláspontot, amely szerint kiemelkedően fontos mind az esélyegyenlőség, mind a diszkrimináció elleni küzdelem terén megvalósuló közösségi akciók kezdeményezése, beleértve az Európai Unió antidiszkriminációs jogalkotásának maximalizálását.

A diszkrimináció elleni fellépéssel és az esélyegyenlőséggel kapcsolatos törekvéseket –a mindenki számára irányadó Esélyegyenlőségi Keretstratégia foglalta magába. Ennek a nyomdokaiba lépett a 2007-től 2013-ig terjedő időszakra vonatkozó egységes szerkezetbe foglalt, egy közösségi akcióprogramként megfogalmazott Progress Közösségi Program.

2. Az esélyegyenlőség jogszabályi háttere

A Magyar Köztársaság Országgyűlése elismerve minden ember jogát ahhoz, hogy egyenlő méltóságú személyként élhessen, azon szándéktól vezérelve, hogy hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára, kinyilvánítva azt, hogy az esélyegyenlőség előmozdítása elsősorban állami kötelezettség megalkotta a 2003. évi CXXV. Törvényt az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.

Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülése és az esélyegyenlőség előmozdítása, mint szabályozási tárgy nem előzmény nélküli a magyar jogban.

A törvény megalkotásáig azonban az addig hatályos jogszabályok nélkülözték az egységes fogalomhasználatot, és a jogalkotó nem biztosított megfelelő eszközöket a jogsértésekkel szembeni fellépéséhez sem.

Ezért volt szükség egy olyan általános antidiszkriminációs törvény megalkotására, amely egyrészt a már meglévő szabályokat koherenssé teszi, másrészt kitölti azokat a réseket, amelyek a szabályozásban mutatkoztak, harmadrészt pedig megfelelő eljárási rendelkezéseket biztosít a jogsértésekkel szembeni fellépéshez.

Az egyenlő bánásmód követelménye a kötelezettektől azt kívánja meg, hogy tartózkodjanak minden olyan magatartástól, amely bizonyos tulajdonságaik alapján egyes személyek vagy személyek egyes csoportjaival szemben közvetlen, vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést, megtorlást, zaklatást, vagy jogellenes elkülönítést eredményez. Alapvetően tehát az egyenlő bánásmód követelménye az egyik oldalon negatív kötelezettséget jelent, mert a kötelezettek nem sérthetik meg mások emberi méltóságát, a jogosultak vonatkozásában ugyanakkor ez azt eredményezi, hogy mindenkinek jogosultságként kikényszeríthető igénye van arra, hogy őt egyenlő méltóságú személyként kezeljék.

Ennek megfelelően az államnak az egyenlő bánásmód követelménye tekintetében a jogsérelmet elszenvedők számára elsősorban a jogsérelmekkel szembeni fellépés eszközrendszerét kell biztosítania.

Az eleve hátrányos helyzetben lévő személyek formálisan egyenlőként való kezelése ugyanakkor a hátrányos helyzet konzerválásával járna. Ahhoz, hogy a hátrányos helyzetben lévő személyek ezt a hátrányukat ledolgozhassák, nem elegendő annak biztosítása, hogy őket a többiekkel azonos jogok illessék meg, hanem olyan pozitív intézkedésekre van szükség, amelyek lehetővé teszik, hogy a helyzetükből fakadó hátrányaikat csökkenteni, illetve megszüntetni lehessen. E pozitív intézkedések megtételére elsősorban az állam köteles, a tulajdon szociális kötöttsége azonban emellett- a tulajdonjog közjogi védelmének keretein belül- igazolhatja, hogy az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében bizonyos kötelezettségeket az állam magánfelek számára is előírjon. Az egyenlő bánásmód követelményével szemben azonban az esélyegyenlőség előmozdítását szolgáló intézkedésekre jogosultságként kikényszeríthető igénye senkinek nincsen.

A két szabályozási terület egy törvényben való elhelyezését- azon túl, hogy mindkét terület személyek közötti egyenlőség egy-egy vetülete- az indokolta, hogy az esélyegyenlőség előmozdítását szolgáló intézkedések formálisan az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelentik, mivel egyes személyeket a többi személyhez képest előnyösebb helyzetbe hoznak. A törvény tekintettel van arra, hogy az önrendelkezési jog, a személyhez fűződő jogok, és a magánszféra sérthetlenségéhez való jog szűk körben alkotmányosan igazolható módon korlátozhatja az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését. A törvény az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatban arra törekszik, hogy a jogrendszer egésze tekintetében, általános jelleggel határozza meg az egyenlő bánásmód jogosultjait, kötelezettjeit, valamint az egyenlő bánásmód követelményének tartalmát.

A törvény emellett biztosítja azt is, hogy a jogsérelmet szenvedett személyek minden esetben megfelelő közigazgatási jogi eljárás igénybevételével léphessenek fel a jogsértőkkel szemben. A törvény az egyenlő bánásmód követelményének szektorális kérdéseire is kitér, ennek megfelelően egyaránt foglalkozik a foglalkoztatásban, a szociális biztonság és az egészségügy területén, az oktatásban vagy a lakhatási ügyekben, illetve az áruk forgalma és a szolgáltatások

igénybevétele során megjelenő hátrányos megkülönböztetéssel. A törvény az esélyegyenlőséggel kapcsolatban keretszabályozás kialakítására tesz kísérletet.

Az előzőekben kifejtettek szerint az esélyegyenlőség előmozdítása elsősorban nem normatív szabályozás megalkotása által, hanem konkrét, a hátrányok kiegyenlítését segítő intézkedések végrehajtásával érhető el.

A területet érintő szabályozásnak megfelelően az a feladata, hogy olyan keretet biztosítson ezen állami intézkedéseknek, amelyek a közösségi erőforrások leghatékonyabb felhasználását teszik lehetővé.

Az egyenlő bánásmód követelménye alapján a Magyarország területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben e törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni.

3. Helyi Esélyegyenlőségi Program

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény (továbbiakban: Ebktv.) 63/A §-a az alábbiak szerint kötelezi az önkormányzatokat arra, hogy települési esélyegyenlőségi programot fogadjanak el:

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok életkörülményeinek javítását szolgáló helyi esélyegyenlőségi program (sa továbbiakban: HEP) elkészítését az Ebktv. 31. §-a írja elő a települési önkormányzatok számára.

A HEP helyzetelemzésből és intézkedési tervből áll, amelyet a települési önkormányzat ötévente, öt év időtartamra fogad el. Elkészítésének szempontjait, az esélyegyenlőségi területeket és a HEP célcsoportjait a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet (továbbiakban: 321/2011. (XII. 27.) Korm. rend.) tartalmazza.

A HEP-t a települési önkormányzati köztisztviselők vagy közalkalmazottak készítik el az Ebktv. 31. § (5) bekezdésének előírása alapján, elfogadása során figyelembe kell venni a települési nemzetiségi önkormányzatok véleményét. A programalkotás során törekedni kell a települési önkormányzat egyéb fejlesztési terveinek, koncepcióival történő összhangra. Mindezekre és a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet 2. számú mellékletének 9. pontjára figyelemmel javasolt, hogy a HEP elkészítése széleskörű szakmai egyeztetés mellett történjen, bevonva a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára ellátást, szolgáltatást nyújtó önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, állami és civil szervezetek képviselőit, a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 58/B. §-a által a 2000 fő feletti települések esetében előírt szociálpolitikai kerekasztal képviselőit.

A települési esélyegyenlőségi program célja, hogy felmérje a településen élő marginalizálódott csoportok helyzetét, egyben meghatározza azokat a fejlesztési irányokat, melyek e célcsoportok életminőségében jelentős változásokat érnek el.

Az esélyegyenlőségi programnak a település területén élő hátrányos helyzetű csoportokra kell irányulnia, akik számára a sikeres élet és társadalmi integráció esélye a helyi társadalmat célzó fejlesztések és beruházások ellenére korlátozott marad a különböző területeken jelentkező

hátrányaikat kompenzáló esélyegyenlőségi intézkedések nélkül. Bár az egyenlő bánásmód megsértése más hátrányos védett csoportok esetében is megfigyelhető jelenség, a fogyatékos személyek, a nők és a romák esetében a hátrányos helyzettel és szegénységgel is erőteljesen összefüggő jelenségekről van szó.

A települési esélyegyenlőségi programot öt évre kell tervezni. Időarányos megvalósulását, illetve a helyzetelemzésben feltártak esetleges megváltozását kétévente át kell tekinteni, és a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni.

A helyi esélyegyenlőségi program előkészítésébe, áttekintésébe, valamint felülvizsgálatába esélyegyenlőségi szakértőt kell bevonni.

I.

Sárbogárd Város Esélyegyenlőségi Programja

Helyzetelemzés

1. A település kialakulása és bemutatása

Sárbogárd Fejér megye déli részén, a Mezőföld közepén helyezkedik el. A megye kisvárosai között a legnagyobb kiterjedésű település, 18. 934 ha teljes területtel. Sárbogárd több, egymástól kisebb-nagyobb távolságra fekvő település egyesülésével jött létre a XIX. században. Több történelmi múltú településből alakult, köztük Bogárd, Tinód, Töbörzsök, Szentmiklós, Lók. Sárbogárd település Sárszentmiklóssal majd Pusztægressel történt egyesülése után 1984-ben nyerte el a városi jogú nagyközség rangot, elismerve ezzel a megye déli részének gazdasági és kulturális életében betöltött központi szerepét. Városi rangját 1986. január 1-jével nyerte el.

A település szerkezete azonban ma sem mutat térben összefüggő városi szövetet, az ún. „városrészek” szervesülése napjainkig nem történt meg, illetve a szervesülés nem egyenletes. Sárbogárd úti falu jellege megmaradt: a város -területi szempontból -központi részéhez (Sárbogárd városrészhez) legszorosabban Sárszentmiklós, illetve Töbörzsök területe kapcsolódik, elnyújtott, hosszú településszerkezetet eredményezve. Ettől a hosszú szerkezeti testtől elkülönülve, falusias településjellegüket megőrizve állnak azok a lakó-és lakott területek, melyek közigazgatásilag hozzátartoznak ugyan Sárbogárd városhoz, így a város részét képezik, de területileg mai napig nem nőttek össze a központtal, attól távol helyezkednek el. A lakosság külső városrészekként nevezi őket. Ezek a településrészek: Rétszilás, Kislók, Sárhatvan, Pusztægres. A fent említett településegységet számos szórtan elhelyezkedő lakott külterület övezi.

Sárhatvan, Pusztægres a Sárvíztől nyugatra fekszenek. Rétszilás a sárszentmiklói városrésztől délre, míg Kislók a városközponttól északkeletre található.

Közigazgatási értelemben városrésznek tekinthető: Sárbogárd városrész, Sárszentmiklós, Alsótöbörzsök, Kislók, Sárhatvan, Rétszilás, Pusztægres.

Az egyik legtagoltabb település, hiszen az urbanizációban, a nagy közigazgatási terület kialakításában jelentős szerepet játszottak a különböző területszervezési eljárások. A város centrális szerepe, a korábbi területi igazgatási felosztástól a mai napig fennáll, kistérségi központ, a területfejlesztés legkisebb területi egysége.

Kedvező földrajzi fekvése következtében minden irányba jó vasúti, illetve közúti tömegközlekedési kapcsolatokkal rendelkezik. Fő közúti kapcsolatát a 63-as számú főút adja, amely áthalad a város tengelyén. Ezen az úton közelíthetjük meg legkönnyebben. Az Intercity járatok megállóhelye Sárbogárd, ehhez Tolna megye irányából Inter Régió csatlakozás is biztosított.

A települést lelegeleveníbb városkapcsolata Székesfehérvárhoz, a megyeszékhelyhez köti, mely közigazgatási funkciókat biztosít számára.

Szerepköre ezen kívül is sokrétű: adminisztratív, kereskedelmi, szolgáltató központ. Rendelkezik a kisvárosoknak megfelelő városi funkciók többségével, azonban gazdasági, foglalkoztatási,

kulturális, közművelődési és oktatási funkciói hiányosak. A város gazdasági potenciálja nem elegendő ahhoz, hogy gazdasági értelemben élénkíteni tudná kistérségi környezetét.

Sárbogárd fejlett közigazgatási intézményhálózattal rendelkezik. Sárbogárd város területi szintű funkciói országos és regionális közigazgatási szolgáltatásokat biztosít a megyei dekoncentrált állami szervek kirendeltségeinek fenntartásával (Fejér Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának Kirendeltsége, Nemzeti Adó és Vámhivatal Sárbogárdi Kirendeltsége, ÁNTSZ Közép-dunántúli Regionális Intézete Sárbogárdi Kirendeltsége, Sárbogárdi Körzeti Földhivatal, Falugazdász szervezet).

Heti rendszerességgel ügyfélfogadást tart az NAV. Sárbogárdon működik Városi Rendőrkapitányság, amelynek munkáját a Városi Ügyészség felügyeli, irányítja. A kilencvenes évektől ismét funkcionál a Városi Járásbíróság.

Az egészségügyi ellátást az alapellátáson túl a 2010/11-ben korszerűsített és felújított, 2011. szeptember 01-től ismét működő Fejér Megyei Szent György Kórház által fenntartott szakorvosi Rendelőintézet is erősíti, továbbá mentőállomás is található a városban.

Az új központi posta épület alapkövetételére 2004 nyarán sor került, amely 2005 tavaszán átadásra is kerül, mint a megye egyik legkorszerűbb postahivatala.

A település kereskedelmi-vendéglátóipari ellátottsága kielégítő, a cukrászdától, az éttermekig, a vegyesbolttól a háztartási üzletig, a gépjármű-kereskedéstől, a MOL, illetve OMV-benzinkútig minden megtalálható. Nagykereskedelmi üzletláncok közül a Penny Market, a Spar Áruház, LIDL Áruház, TESCO Áruház már jelen van a városban.

A városban 2005 elejére, a külső - csatolt - településrészek kivételével, teljes körűen kiépítették a kommunális és ipari infrastruktúra hálózatát.

Sárbogárd a Mezőföld szívében fekszik, kiváló termőföldjein jelentős hagyományai alakultak ki a növénytermesztés kultúrájának. Az ipari ágazat egyik legjelentősebb helyi lakosokat foglalkoztató cége a Szegletkö'91 Kft. Ugyanakkor a vállalkozások zöme inkább a kereskedelemben, a szolgáltatási szektorban, és a mezőgazdaságban működik.

A város fenntartásában két komplex oktatási-nevelési intézmény működik, melyhez négy óvoda, három általános iskola, és egységes pedagógiai szakszolgálat, családsegítő és gyermekjóléti szolgálat tartozik. A művészeti, zeneművészeti képzést a Violin Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Sárszentmihályi telephelye biztosítja. A középfokú oktatást a Fejér Megyei Önkormányzat Petőfi Sándor Gimnáziuma és Szakközépiskolája, a Fejér Megyei Önkormányzat Kossuth Zsuzsanna Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, továbbá az EURÓPA EDUCATIO Közhasznú Non-profit Kft. fenntartásában működő Mezőföld Gimnázium és Szakiskola és a Bella István Általános Iskola jeleníti meg, mely a Mészöly Géza Általános Iskola épületében szervezi képzéseit.

A város kulturális életének közösségi színtere a városi művelődési ház, és a már említett klubkönyvtárak, amelyek különböző programoknak, kiállításoknak, színházi produkcióknak, filmvetítéseknek, kluboknak, művészeti csoportoknak adnak otthont. A városi könyvtár is nagy szerepet vállal rendezvényeivel a helyi kulturális hagyományok őrzésében, és népszerűsítésében. A város minden településrészén biztosított közművelődési színtér, a településrészek klubhelységeit civil szervezetek működtetik.

A legnépszerűbb helyi kulturális – sport - művészeti esemény az 1992 áprilisa óta, évenként megrendezésre kerülő Sárbogárdi Napok rendezvénysorozat, amely egy egyre népszerűbb és egyre színvonalasabb fesztivál keretein belül, nemcsak a helyi és a környékbeli látogatókat vonzza a városba.

A millennium alkalmából, honi és külföldi magyar magánszemélyek adományából, önkormányzati és területfejlesztési támogatással 2001-ben átadásra került a város szívében, a Huszár Péter kőfaragó által készített Emlékpark, amely Sárbogárd városképének meghatározó ékessége.

A civil közösségi élet képviselői a helyi szervezetek, egyesületek, csoportok és klubok. A civil szféra zömét a sportszervezetek alkotják, akik nagyban hozzájárulnak a város sporteseményeinek irányításához, a mozgás, egészséges életmód hirdetéséhez. A két nagy sportlétesítmény mellett 2004-ben átadásra került a minisztériumi támogatással felépített többfunkciós, műanyag bevonatú sportpálya, amely a labdarúgás mellett, még számos sportág gyakorlására lehetőséget nyújt. A városban három katolikus, egy református, és egy evangélikus templom szolgál a hívő lakosság lelki támaszául.

Sárbogárd természeti adottságai turisztikai szempontból is kedvezőek. A Rétszilasi-Őrpusztai tavak és környéke természetvédelmi terület, a természetjárók, túrázók, kirándulók kedvelt helyszíne. Itt az öko-turizmus, a falusi vendéglátás kibontakozása és fejlesztése folyamatban van, hiszen a város hosszú távon erre alapozhatja idegenforgalmi jelentőségét.

A Sárvíz mocsaras völgyéből kiemelkedő jó termőképességű löszhátakon az újkőkor óta kimutatható az ember jelenléte. A bronzkori eredetű a várostól északkeletre található földvár a „Bolondvár”, jelentős római kori leletek is előkerültek a vidékről.

Az Árpád-korban a terület a Sárvíz átkelőinek védelmét ellátó besenyők szállásterülete volt. A vidék két legjelentősebb települése Bogárd és a közvetlen mellette fekvő Tinód voltak. Neveiket az őket birtokló családok vették fel. A török hódoltságban a település nem néptelenedett el, sőt a megszállók palánkkal erősítették meg. Az XVIII. században és az XIX. század elején a lassan gyarapodó település vallási közösségei felépítették templomaikat és iskoláikat.

A város szülötte, a reformkor egyik jelentős politikusa Meszlényi Rudolf, aki Kossuth Lajos húgát, Zsuzsannát vette nőül, Kossuth pedig Meszlényi testvérét Teréziát. Másik jeles sárbogárdi család a Mészöly család, melynek leszármazottja Mészöly Géza festőművész és Mészöly Miklós író. A település fejlődése az XIX. század második felében a vasút megjelenésével gyorsult fel. Tinód egybeolvadt Bogárral, mely így 1854-72 között mezővárosi rangot viselt és járási székhely lett. A XX. század első felének nehézségei ellenére 1920-as években Gimnázium működött a településen. A II. világháborúban súlyos harcok folytak a birtoklásáért. Sárbogárd mai képe az 1945 utáni fejlődés eredménye.

A város vonzáskörzetének bemutatása :

A kistérség összterülete (561,28 km²) Fejér megye összterületének közel 13%-a. A megye száznál több településéből tíz, a települések 9,2%-a tartozik a Sárbogárdi kistérséghez. A kilenc község (Alap, Alsószentiván, Cece, Hantos, Igar, Mezőszilas, Nagylók, Sáregres, Vajta) mellett Sárbogárd a kistérség egyetlen városa, 12549 fő lakosságszámmal⁹. A térségből két település (Cece és Mezőszilas) népességszáma haladja meg a 2000 főt, két község (Alap, Vajta) népessége pedig 1000 fő feletti. A legalacsonyabb a népességszáma Alsószentivánnak, de itt is magasabb a

lakosság száma az 500 főnél. A KSH 2010-es adatai alapján a kistérség települései közül Cece és Mezőszilas népessége haladja meg a 2000 főt, míg Alap, Igar, Nagylók illetve Vajta népessége túllépi az 1000 főt. Alsószentiván, Hantos, valamint Sáregres népessége is meghaladja az 500 főt. A kistérségre tehát nem jellemző az aprófalvas településszerkezet, de egyre inkább az aprófalvas településekre jellemző gazdasági-szociális problémákkal küzd az itt élő lakosság. A döntően agrárjellegű településeken súlyos gondot jelent a mezőgazdaság gépesítésével, technológiai fejlesztésével együtt járó munkaerő-felesleg munkaerő piaci elhelyezésének ellehetetlenülése, a munkahelyek hiánya. A települések közötti közlekedés nehézségéből adódik, hogy a meglévő munkahelyekhez, az oktatási intézményekhez, szolgáltatásokhoz való hozzáférés is körülményes. Az egyes településeken az intézmények finanszírozási problémái, szolgáltatások, valamint az infrastruktúra hiányosságai és az önkormányzatok pénztelensége okozza a legnagyobb gondokat.

Demográfia

A 2010-es KSH adatok szerint Sárbogárd népessége 12.855 fő. (A Sárbogárdi kistérség népességének közel fele él Sárbogárdon, és a kistérségben ugyanez a csökkenő tendencia érvényesül, mint a városban.)

A város népsűrűsége 67 fő/km², ami messze elmarad az ország egész területére vonatkozó értéktől (107 fő/km²), ennek alapján Sárbogárd vidékies kisvárosnak minősül. A város dinamikai típusa szerint stagnáló település, az évekre lebontott lakónépesség száma változás az alábbi táblázatban látható:

Lakónépesség száma az év végén

	lakónépesség
2007 (fő)	13314 fő
2008 (fő)	12715 fő
Lakónépesség számának változása (%)	Csökkenet 4,4 %
2009 (fő)	12977 fő
Lakónépesség számának változása (%)	Nőtt 2 %
2010 (fő)	12855 fő
Lakónépesség számának változása (%)	Csökkenet 0,9 %
2011 (fő)	12743 fő
Lakónépesség számának változása (%)	Csökkenet 0,8 %

állandó népesség száma	12743fő
nő	6553fő
	51%
férfi	6190fő
	48%
0-2 évesek	538fő
	0,2%
0-14 éves nők	909fő
	0,7%
0-14 éves férfiak	967fő
	7,5%
15-17 éves nők	224fő
	1,7%
15-17 éves férfiak	532fő
	4,1%
18-54 éves nők	323fő
	2,5%
18-59 éves férfiak	3989fő
	31%
60-64 éves nők	425fő
	3,3%
60-64 éves férfiak	357fő
	2,8%
65 év feletti nők	1183fő
	0,9%
65 év feletti férfiak	643fő
	5%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Az állandó népesség számát úgy értelmezzük, mint a bejelentett állandó népességet. Tehát az adott területen bejelentett lakóhellyel (állandó lakással) rendelkező személyek tartoznak a bejelentett állandó népesség körébe, függetlenül attól, hogy van-e máshol bejelentett tartózkodási helyük (ideiglenes lakásuk), vagy hogy az összeírás eszmei időpontjában jelen voltak-e.

Az életkor szerinti bontásban való állandó népesség számossága szintén segít az esélyegyenlőség különböző célcsoportjának beazonosításában.

Sárbogárd állandó és lakónépessége 2000-ig folyamatosan nőtt, ezt követően indult meg egy jelentős csökkenés, amely az utóbbi években felgyorsult. A népesség csökkenésének egyik legfontosabb oka a munkaalkalmak megszűnése. A népességszám csökkenése – mint országos tendencia – az elöregedéssel együtt jelentkezik.

Népességvándorlás:

A bevándorlás a közeli, kisebb településekről, a környező falvakból jellemző, külföldről elhanyagolható mértékű a bevándorlás.

	Állandó jellegű odavándorlás	elvándorlás	egyenleg
2008	179	294	-115

2009	158	305	-147
2010	176	236	-70
2011	754	215	-61

A belföldi vándorlásokat úgy tudjuk kiszámolni, hogy az odavándorlásból kivonjuk az elvándorlást. Ez az adat az adott település vonzerejét mutatja: ha pozitív az egyenleg, akkor az odaköltözés, ha negatív, akkor az elvándorlás jellemző. Természetesen itt is további tényezőket szükséges figyelembe venni.

Az elvándorlás jelentősnek mondható, elsősorban a megyeszékhelyre, Budapestre és külföldre irányul. Az elvándorlás elsősorban a település fiatalabb, magasabb státuszú, mobilabb rétegét érinti.

A település a népszámlálás adatai alapján etnikailag homogénnek tekinthető. A lakosság magyar: 96,0% magyar, 0,7% cigány, 0,3%-a német nemzetiségű. A nem válaszolók aránya 3,7% volt. A kisebbségek a hivatalos statisztika adatok szerint elhanyagolható számban élnek a településen.

A település lakónépességének relatív többsége -Sárbogárd központi részén -Sárbogárd városrészben él, arányuk a 49%-ot éri el.

A népesség alakulását alapvetően a születések és halálozások száma:

	Élve születések száma	Halálozások száma	Természetes szaporodás (fő)
2008	127	162	-35
2009	119	157	-38
2010	113	167	-54
2011	108	152	-46

Öregedés:

	65 Év feletti állandó lakosok száma	0-14 korú állandó lakosok száma	Öregedési index
2008	2474	2038	121
2009	2546	1961	129
2010	1848	1916	96
2011	1826	1876	97

Az öregedési index azt jelzi, hogy 100 fő 14 év alattira mennyi 65 éven felüli fő jut. Az öregedési indexet úgy számítjuk ki, hogy a 65 év felettieket elosztjuk a 0-14 évesekkel, és ezt megszorozzuk százszal. Ez az index megmutatja, hogy az adott település népességére mi a jellemző: amennyiben 100 alatti az index, akkor túlsúlyban vannak a 14 év alattiak, vagyis fiatalos a népességszerkezet. Ha az index 100 felett van, akkor a 65 év felettiek vannak többen, és a település elöregedő. A kétféle helyzet legegyszerűbben esélyegyenlőség szempontjából úgy értelmezhető, hogy míg a fiatalos népességszerkezet esetén a gyerekek, addig az öregedő esetén az idősek fokozottabb ellátására van szükség.

A városrészek közül a kislóki terület demográfiai adatai mutatják inkább egy öregedő településrész képét (a Központi városrész is öregedik, de a folyamat valamivel

lassabb). A legfiatalosabb településrészek Sárhatvan és Alsőtöbörzsök, az átlagok azonban alig haladják meg a városi átlagot.

Lakáshelyzet:

Sárbogárd terület-felhasználásában elsősorban a lakóterületek dominálnak. Az egész városra a kisvárosias, kertvárosias, falusias jelleg a meghatározó, az lakóépületek többsége családi ház, a városban egy-egy kisebb lakótelep található. A városban mind a szabadon álló, mind az oldalhatáros beépítési mód elterjedt, kisebb területeken a zárt sorú beépítési mód is megtalálható. A lakóingatlanok több mint fele elmúlt 40 éves, így a lakóterületeken a folyamatos megújítás jelenti az egyik legfontosabb fejlesztési célt.

A település kisvárosi jellegéből adódóan a lakásállomány legnagyobb hányadát a családi házak alkotják. Mellettük három lakótelep (Ady, Árpád, Barátság), és egy lakótelepszerű (József Attila utcában) lakóközvet található a városban. Az előbb említett lakóközvetek egytől-egyig a város központi településrészében koncentrálnak. Építésük jóval a rendszerváltás előtti időszakra datálható – az Ady lakótelep az 1970-es években, az Árpád lakótelep az 1970-es évek végén, a Barátság lakótelep 1970-75 között, míg a József Attila utcai rész az 1950-es évektől kezdve, szakaszosan épült. A Barátság lakótelep téglalapú épületeit leszámítva a többi épület vegyes építési móddal épült, tehát egyes sorházak téglából, mások pedig panel elemekből készültek.⁹³ A városban 2006-2007-között lezajlott egy panelprogram, mely egyedül a Mikes köz 7. szám alatt található épületet érintette. A lakótelepi lakások átlagos alapterülete 40-60m² között változik, a családi házak területe pedig átlagosan 80 m². Általános műszaki állapotukról elmondható, hogy a lakótelepi lakások 95%-a, míg a családi házak 65%-a felújításra szorul.

2001 óta összesen 156 lakással nőtt a város lakásállománya, az új lakások többsége komfortos vagy összkomfortos minőségű.

A lakások vízvezetékkel való ellátottsága 2009-es adat szerint meghaladja a 98%-ot, a szennyvíz-hálózatra pedig a lakások 70,36%-a kapcsolódott rá. A településen hulladékszállítás, a gáz és villamos-energia ellátás is megoldott.

A KSH adatai szerint Sárbogárdon az 1990-es évektől kezdve 2010-ig a lakásállomány folyamatos, de nem egyenletes – az évenkénti lakásépítések számának alakulása miatt (34. diagram) – növekedése figyelhető meg, ami közel 6%-os gyarapodást eredményezett. Az adott időintervallumban 287 db új lakás épült, ebből 131 db 1990 és 1999 között, míg a többi (156 db) a 2000 és 2010 közötti években. A teljes lakásállomány száma 2010-ben elérte az 5098 darabot (33. diagram). Sárbogárdon a lakássűrűség száma 27 db, ami az 1 km²-re jutó lakások számát adja meg. Az ország teljes területére ez az adat 45 db, tehát elmondható, hogy Sárbogárd település beépítése ritkább, mint az országos átlag. Napjainkra nagyarányú visszaesés figyelhető meg, ami betudható többek között a rossz gazdasági helyzetnek, az elhelyezkedési lehetőségek csökkenésének, valamint Sárbogárd folyamatosan népességcsökkenésének. A népességfogyás másik következménye, hogy egy lakásra kevesebb ember jut, tehát nő az önálló háztartások száma.

Az önkormányzatnak nincs lakhatás segítésre vonatkozó koncepciózus programja. Helyi önkormányzati rendeletben szabályozott feltételeknek való megfelelés esetén a helyi fiatalok letelepedését, első ingatlanhoz jutását 100.000,-Ft összegben tudja a város segíteni. Az önkormányzat vállalja telkek kialakítását, a telkek közművesítésének finanszírozása azonban jelenleg nem megoldott. Ennek megoldása a népességmegtartáshoz járulna hozzá, a település elöregedésének egyik fontos gátja lehet.

	lakásfenntartási támogatásban részesítettek száma	adósságcsökkentési támogatásban részesülők száma
2008	274	25
2009	347	22
2010	329	17
2011	500	15
2012	491	5

A fenti adatok jelzik a támogatottak számának emelkedését, azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy 2011 szeptemberében a jogosultsági feltételek lényeges kedvező változáson mentek keresztül a jogalkotó által, így az igénybevevők száma megnőtt. Az adósságkezelési támogatás odaítélési szabályait az önkormányzat a forráshiány miatt szigorította illetve a támogatás mértékét csökkentette, így egyre kevesebben kívánják, tudják azt igénybe venni.

Közművesítés:

A Sárbogárd város közművesítettsége részlegesnek mondható, a településen belüli igen nagy eltérésekkel. A város legjobban szervesült központi városrészeiben – Sárbogárdon, Alsótöbörzsökön és Sárszentmiklóson -a közművek kiépítettsége teljesnek mondható. Kiepült a víz-, a csatorna-, gáz, villany, az internet, kábeltelevízió és telefonhálózat is. A város e részein a legmagasabb a pormentes, burkolt utak aránya is.

Ezzel szemben a település más részein, Sárhatvanon, Rétszilason, Pusztaegresen, Nagyhörcsökpusztán, Kislókon a közművek kiépítettsége hiányos. Mind a négy településen hiányzik a csatornahálózat, Kislókon és Sárhatvanon a gázhálózat sincs kiépítve. Az alapvetőnek tekintett közművek (víz, áram) tekintetében teljesnek mondható a városrészekben a kiépítettség, ezzel párhuzamosan a bekötési arány is eléri a 100%-ot.

II.

Célcsoportok

A 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésének előírása értelmében a HEP célcsoportjai a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, különösen a

- mélyszegénységben élők,
- romák,
- gyermekek,
- nők,
- idősek és
- fogyatékkal élők

Az alábbi táblázatokkal, adatokkal a fenti célcsoportok jellemzőit, feltárt problémái kerülnek bemutatásra.

Mélyszegénységben élők, romák helyzete

A foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma, a rájuk vonatkozó adatok valós képet mutatnak a városunk aktív tagjainak jövedelmi helyzetéről.

	15-64 év közötti lakónépesség (fő)			nyilvántartott álláskeresők száma					
	nő	férfi	összesen	nő		férfi		összesen	
				fő	%	fő	%	fő	%
2008	4397	4546	8943	504	11	473	10	977	10
2009	4309	3687	7996	467	10,8	516	14	983	12
2010	4261	4444	8705	579	13,5	573	12	1152	13
2011	4375	4207	8582	596	13,6	608	14	1204	14

Ezek az adatok arra mutatnak rá, hogy a teljes lakónépességhez képest milyen arányú a nyilvántartott foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma, ez miként változott az elmúlt években, illetve, hogy milyen az arány a férfiak és nők között a vizsgált területen. Megfigyelhető a 2008 és a 2009 években egy erősebb növekedés, majd 2010-től egy lassú, de biztos emelkedés a nyilvántartott álláskeresők számban.

Fontos adatokat tartalmaz az alábbi táblázat a nyilvántartott álláskeresők korcsoport szerinti megoszlásáról.

A regisztrált munkanélküliek korcsoportonkénti bontása, illetve idősoros változása rámutat arra, hogy a munkanélküliség a különböző korosztály tekintetében miként változik.

		2008	2009	2010	2011
nyilvántartott álláskeresők száma összesen	fő	977	983	1152	1204
20 éves és fiatalabb	fő	62	51	64	62

	%	6	5	0,8	0,5
21-25 év	fő	133	104	159	166
	%	13	10	14	13
26-30 év	fő	107	117	118	130
	%	10,9	11	10	1
31-35 év	fő	117	125	121	108
	%	11	12	10	9
36-40 év	fő	126	126	127	139
	%	12	12	11	11,5
41-45 év	fő	111	120	153	163
	%	11	12	13	13,5
46-50 év	fő	106	94	141	157
	%	10	9	12	13
51-55 év	fő	127	137	138	130
	%	13	14	12	10
56-60 év	fő	82	101	118	136
	%	8	10	10	11
61 év felett	fő	6	8	13	13
	%	0,6	0,8	1,1	1

A fenti táblázatban látszik, hogy a válság markáns éveiben minden korcsoportban nőtt az álláskeresők száma. Majd az utolsó évekre ez enyhülni látszik és lassú emelkedés, néhol stagnálás figyelhető meg.

A tartós munkanélküliekről és az adatokból kiolvasható tendenciák szintén fontosak a település gazdasági potenciáljának jellemzésekor, s a jövőbeli folyamatok tervezésekor. Minél magasabb a tartós munkanélküliek számaránya, annál inkább szükséges a beavatkozások tervezése. Ez esetben is figyelembe kell venni a nemek közötti különbséget, illetve a területi és országos arányokat.

	nyilvántartott/regisztrált munkanélküli összesen			180 napnál régebben regisztrált munkanélküli					
	fő			fő			%		
	nő	férfi	összesen	nő	férfi	összesen	Nő	férfi	összesen
2008	504	473	977	286	258	544	56	54	56
2009	467	516	983	249	243	492	53	47	50
2010	579	573	1152	262	242	507	45	42	44
2011	596	608	1204	355	328	683	60	54	56

A százalékos arányok kiszámolása arra mutat rá, hogy milyen arányban vannak a tartós munkanélküliek. A tartós munkanélküliség aránya sajnos folyamatosan nő, ezen belül pedig a női tartós munkanélküliség is emelkedő értéket mutat.

A foglalkoztatottság és a munkanélküliség fontos adatait nyerhetjük ki a pályakezdő munkanélküliek aktív fiatalokra vetített százalékos értékéből.

év	18-29 évesek száma			Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma					
	nő	férfi	összesen	nő		Férfi		összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%

2008	937	1027	1961	37	3,9	33	3,2	69	3,5
2009	907	1001	1908	24	2,6	39	3,8	63	3,3
2010	897	992	1889	55	6,1	51	5,1	106	5,6
2011	897	1009	1906	58	6,4	54	5,3	112	11

A fentiekből láthatjuk, hogy az iskolákból friss szaktudással kikerült pályakezdők aránya a munkanélküliek között folyamatosan nő, a nemek arányát figyelembe véve még nehezebben megy.

Markáns mutató még a munkanélküliek iskolai végzettségének áttekintése, az általános iskolai végzettséget alapul véve.

év	nyilvántartott álláskeresők száma összesen	A nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség		8 általános		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
	Fő	fő	%	fő	%	fő	%
2008	977	36	3,6	507	51	434	44
2009	983	30	3	437	44	516	52
2010	1152	40	3,4	559	48	553	48
2011	1204	36	2,9	589	49	579	48

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A fenti tábla szerint a munkanélküliek körülbelül fele csak általános iskolai végzettséggel rendelkezik.

év	általános iskolai felnőttoktatásban részvevők száma	8. évfolyamot felnőttoktatásban eredményesen elvégzők száma	
		Fő	%
	fő		
2009	0	0	
2010	0	0	
2011	0	0	

	középfokú felnőttoktatásban részvevők összesen	szakiskolai felnőttoktatásban részvevők		szakközépfokú felnőttoktatásban részvevők		gimnáziumi felnőttoktatásban részvevők	
	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2009	80	19	23	na		Na	
2010	112	18	16	Na		Na	
2011	83	10	12	na		na	
2012	na	na	na	na	na	na	na

A településünkön a felnőttképzés a megfelelő forráshiány miatt nehezen működik.

A munkanélküliség, a jövedelemhiány a szociális ellátások felé tolja az embereket. Erről az alábbi adatok tanúskodnak.

Az állam ill. önkormányzatok által nyújtott ellátások:

- Pénzbeli ellátások: időskorúak járadéka, foglalkoztatást helyettesítő támogatás, rendszeres szociális segély, ápolási díj, lakásfenntartási támogatás, átmeneti segély, temetési segély.
- Egyes szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások egészben vagy részben természetbeni szociális ellátás formájában is nyújthatók, így lakásfenntartási támogatás, átmeneti segély, temetési segély, rendszeres szociális segély, foglalkoztatást helyettesítő támogatás.
- Természetbeni ellátás továbbá a köztemetés, közgyógyellátás, egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság, adósságkezelési-szolgáltatás.

	15-64 év közötti lakónépesség száma	segélyben részesülők fő	segélyben részesülők %
2008	8943	328	3,6
2009	7996	470	0,6
2010	8705	443	0,5
2011	8582	87	1

	rendszeres szociális segélyben részesülők		Foglalkoztatást helyettesítő támogatás (álláskeresői támogatás)		Azoknak a száma, akik 30 nap munkaviszonyt nem tudtak igazolni és az FHT jogosultságtól elesett		Azoknak a száma, akiktől helyi önkormányzati rendelet alapján megvonták a támogatást	
	fő	15-64 évesek %-ában	fő	munkanélküliek %-ában				
2008	11	0,01	317	3,5	0	0	0	0
2009	80	1	390	1,8	0	0	0	0
2010	79	1	310	3,5	0	0	0	0
2011	94	1	349	3,6	0	0	0	0
2012	32	0,3	557	na	0	0	0	0

Az általános egészségi állapot, erőnléti helyzet és orvosi ellátás is fontos képet mutat a városunk tagjairól.

	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziorvosi szolgálatok száma	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma	házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma
2008	61574	39611	21963
2009	63735	47590	16509
2010	64197	46612	17585
2011	65945	49256	16689

Az orvosi, egészségügyi ellátást, illetve annak változását mutatja be a táblázat, mely szintén lényeges adat az adott település infrastruktúrájának és szolgáltatásainak vonatkozásában.

	közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma
2008	528

2009	557
2010	529
2011	559
2012	546

Ez az adat szintén az egészségügyi ellátás egyik fontos mutatója, amely esélyegyenlőségi szempontból jelentős. A közgyógyellátás a szociálisan rászorult személy részére - egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához - az egészségügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadások kompenzálását célzó hozzájárulás. Három jogcímen kaphat valaki közgyógyellátási igazolványt: 1. alanyi jogon, 2. normatív alapon, 3. méltányossági alapon.

	ápolási díjban részesítettek száma
2008	126
2009	144
2010	156
2011	106
2012	91

Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás. Ápolási díjra jogosult a hozzátartozó [a közeli hozzátartozók meghatározásáról ld. a Ptk. 685. § b) pontját], ha állandó és tartós gondozásra szoruló, súlyosan fogyatékos (életkorra tekintet nélkül), vagy tartósan beteg 18 év alatti gyermek gondozását, ápolását végzi.

A vizsgált célcsoport tekintetében megállapítható hogy a munkanélküliek, elszegényedők száma nő, az iskolai végzettség esetében ezen személyeknél a 8 általános elvégzésében kimerül illetve a nők hátrányos helyzete mind a végzettség mind a foglalkoztatottság tekintetében súlyosabb a férfiaknál. A következménye a fentieknek, hogy az elszegényedők a szociális rendszerhez fordulnak, választásuk nem igen van. Az innen való visszaemelkedésre a kilátás megfelelő segítség nélkül esélytelen.

A gyermekek helyzete, esélyegyelősége, gyermekszegénység

A gyermekek helyzetére vonatkozó adatokat a demográfia résznél alkalmazott táblázatokkal is leírhatjuk. A korábban elemzettek kimutatták, hogy a természetes szaporodás az elmúlt években folyamatosan emelkedő negatív előjelű.

Az alapvető fogalmak ezen a területen:

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza (Gyvt. 5. § n) pont)

A védelembe vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés. A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében a gyermek védelembe vétele a gyermekjóléti szolgáltatás feladata. Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a települési önkormányzat jegyzője a gyermeket védelembe veszi (Gyvt. 68. § (1) bekezdés).

A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység. A gyermekek védelmét pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint a Gyvt-ben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

• Pénzbeli és természetbeni ellátások:

- a) a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény,
- b) a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás,
- c) a gyermektartásdíj megelőlegezése,
- d) az otthonteremtési támogatás,
- e) a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás.

• A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások:

- a) a gyermekjóléti szolgáltatás,
- b) a gyermekek napközbeni ellátása,
- c) a gyermekek átmeneti gondozása.

• A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások:

- a) az otthon nyújtó ellátás,
- b) az utógondozói ellátás,
- c) a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás.

• A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések:

- a) a védelembe vétel,
- b) a családbafogadás,
- c) az ideiglenes hatályú elhelyezés,
- d) az átmeneti nevelésbe vétel,
- e) a tartós nevelésbe vétel,
- f) a nevelési felügyelet elrendelése,
- g) az utógondozás elrendelése,

	védelembe vett 18 év alattiak száma	Megszüntetett esetek száma a 18 év alatti védelembe vettek közül	veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma
2008	45	10	55
2009	39	12	63
2010	35	8	91
2011	87	15	126

A fenti táblában látszik, hogy a veszélyeztetettség az elszegényedéssel és a munkanélküliséggel egyenes arányban nő.

	rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma	Ebből tartósan beteg fogyatékos gyermekek száma	Kiegészítő gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma
2008	543	102	2

2009	702	111	2
2010	758	126	3
2011	746	117	3
2012	761	150	5

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény célja a szociális alapon rászoruló kiskorúak, vagy közoktatási intézményben tanuló nagykorúak anyagi támogatása. Ennek formája: a) gyermekétkeztetés normatív kedvezmény b) pénzbeli támogatás (évente két alkalommal: augusztus és november hónapban, feltéve, hogy a kedvezményre való jogosultsága tárgyév augusztus 1-én, illetve november 1-én fennáll c) külön jogszabályban meghatározott egyéb kedvezmény. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt a nyugdíjminimumhoz viszonyított egy főre eső havi jövedelem összege és a vagyoni helyzet függvényében állapítják meg, míg a kiegészítő illetve a rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban akkor részesítheti a családot az önkormányzat, illetve az illetékes jegyző, amennyiben a gyermeket gondozó család időszakosan létfenntartási gondokkal küzd, vagy létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került.

Az igénybevevők száma itt is fokozatosan emelkedik.

A gyermekek napközbeni ellátása településünkön a következőképpen alakul:

	védőnői álláshelyek száma	Egy védőnőre jutó gyermekek száma
2008	3	166
2009	5	95
2010	6	76
2011	5	91

A fenti táblázat adatait szükséges összevetni a védőnők által ellátottak számával, arányával és a védőnői körzetben élő 0-3 év közötti gyerekek számával. Ebből látható a védőnői leterheltség, illetve, hogy valamennyi gyermek hozzájut-e a védőnői szolgáltatáshoz.

ÓVODAI ELLÁTOTSÁG	db	
Az óvoda telephelyeinek száma	3	
Hány településről járnak be a gyermekek	3	
Óvodai férőhelyek száma	510	
Óvodai csoportok száma	17	
Az óvoda nyitvatartási ideje (...h-tól ...h-ig):	6.30-16.30.	
A nyári óvoda-bezárás időtartama: ()	Augusztus hónap	
Személyi feltételek	Fő	Hiányzó létszám

Óvodapedagógusok száma	37	0
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	37	0
Gyógypedagógusok létszáma	0	0
Dajka/gondozónő	22	0
Kisegítő személyzet	2	0

Az óvodai nevelésről pedig az alábbi táblázat adatai adnak információt:

	3-6 éves korú gyermekek száma	óvodai gyermek- csoportok száma	óvodai férőhelye k száma	óvodai feladat- ellátási helyek száma	óvodába beírt gyermekek száma	óvodai gyógypedagóg iai csoportok száma
2008	389	17	230	3	456	0
2009	392	17	510	3	451	0
2010	359	17	510	3	432	0
2011	348	17	510	3	419	0

Az általános iskolai adatok a következők:

	Általános iskola 1-4 évfolyamon tanulók száma	Általános iskola 5-8 évfolyamon tanulók száma	általános iskolások száma	napközis tanulók száma	
	fő	fő	fő	fő	%
2010/2011	552	513	1065	502	53
2011/2012	541	501	1042	499	48

	általános iskolai osztályok száma			általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban			általános iskolai feladat- ellátási helyek száma
	1-4 évfolyamon	5-8 évfolyamon	összesen	1-4 évfolyamon	5-8 évfolyamon	összesen	db
2010/2011	Na	na		na	Na	5	4
2011/2012	na	Na		na	Na	5	4

	8. évfolyamot eredményesen befejezettek száma / aránya a nappali rendszerű oktatásban
	Fő / %
2010/2011	184 : 1065
2011/2012	161 : 1042

Általánosan elmondható, hogy a családok elszegényedésével együtt a gyerekek anyagi helyzete, biztonsági is romlik. Az óvodai nevelésben városunkban egyre többen vesznek részt, 2013. őszétől a jogi szabályozás miatt a 3 éves kortól kötelező lesz az óvodai foglalkoztatásban való részvétel.

A nők helyzete, esélyegyenlőtlensége

A foglalkoztatottság és a munkanélküliség elemzésekor használt táblák jól mutatják, hogy a nők helyzete mind a két területen jelentős.

Jogi alapvetések a nők esélyegyenlőségéhez:

- Az Alaptörvény XV. cikke rögzíti, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, vagyis mind a nőket, mind a férfiakat azonos jogok kell, hogy megillessék minden polgári, politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében.
- a Tanács 76/207/EGK irányelve a nőkkel és a férfiakkal való egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés és az előmenetel lehetőségei, valamint a munkafeltételek terén történő végrehajtásáról és az azt módosító 2002/73/EK irányelv,
- a Tanács 79/7/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról,
- a Tanács 86/378/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben történő megvalósításáról.

A Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 12. §-a rendelkezik arról, hogy a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. A munka egyenlő értékének megállapításánál különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerő-piaci viszonyokat kell figyelembe venni.

Az Ebktv. megfogalmazza a közvetlen és a közvetett diszkrimináció fogalmát, amely rögzíti, hogy az adott személy olyan tulajdonsága miatt kerül hátrányba más, összehasonlítható helyzetben lévő személyekhez képest, amit nem tud befolyásolni. Védett tulajdonságként nevezi meg a törvény a nemet, családi állapotot, az anyaságot és terhességet is.

A nők munkaerő-piaci hátránya összetett, nehezen vizsgálható jelenség. A férfiak és nők adott településen való foglalkoztatottságának mutatói arról nyújthatnak tájékoztatást, hogy milyen arányban érinti a nemeket a munkanélküliség. Ha a munkanélküliek között magasabb a nők száma, akkor vizsgálni kell a jelenség okait. Okozati tényező lehet például: a településen található munkahelyek jellege; bölcsődei, óvodai férőhelyek hiánya; a településen élő munkanélküli nők alacsony iskolai végzettsége.

A nők munkaerő-piaci elhelyezkedése szempontjából lényeges a gyermekek számára nyújtott napközbeni ellátásokhoz történő hozzáférés

	védőnők száma	0-3 év közötti gyermekek száma	átlagos gyermekszám védőnőnként
2008	3	499	166
2009	5	476	95
2010	6	458	76

Sárbogárd Város térítésmentesen Bölcsődét tart fenn, azonban a férőhelyszám (25) és a várakozók aránya magas. A bölcsőde a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény. Ha a gyermek a 3. évet betöltötte, de testi vagy szellemi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre, a 4. évének betöltését követő augusztus 31-ig nevelhető és gondozható a bölcsődében.

Családi napközi: A gyermekek napközbeni ellátásának minősül a bölcsődei és óvodai ellátásban nem részesülő, továbbá az iskolai oktatásban részesülő gyermeknek az iskola nyitvatartási idején kívüli, valamint az iskolai napközit vagy tanulószobai ellátást igénybe nem vevő gyermek családi napköziben történő, nem közoktatási célú ellátása. A családi napközi a családban nevelkedő gyermekek számára nyújt életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást. Városunkban 1 családi napközi van.

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető. (Nkntv. 8. §)23

Az Nkntv. értelmében 2013. szeptember 1-étől az általános iskolában 16 óráig kell megszervezni a tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokat. A törvény 4. §-ának 4. pontjában rögzíti továbbá az egész napos iskola fogalmát, mely olyan iskolaszervezési forma, ahol a tanórai és más foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakokra egyenletesen szétosztva szervezik meg.

Az idősek helyzete

Társadalmunk öregedő társadalom. A korábban elemzett öregedési index i ezt mutatja. A demográfia bemutatásakor alkalmazott táblák a korcsoportbontással ide is értendők.

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény értelmében a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer

1. saját jogú; és

2. hozzátartozói

nyugellátásokat biztosít.

A saját jogú nyugellátások körébe tartozik:

1. az öregségi nyugdíj,

2. a rehabilitációs járadék.

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer keretében járó hozzátartozói nyugellátás:

1. az özvegyi nyugdíj;

2. az árvaellátás;

3. a szülői nyugdíj;

4. a baleseti hozzátartozói nyugellátások; valamint

5. özvegyi járadék.

Időskorúak járadéka A Szt. értelmében az időskorúak járadéka azon idős személyek részére biztosít ellátást, akik szolgálati idő hiányában a nyugdíjkorhatáruk betöltése után saját jogú nyugellátásra nem jogosultak, illetve alacsony összegű ellátással rendelkeznek.

A diszkrimináció felmérése rendkívül nehéz. Azt tudjuk a szakirodalomból, hogy az idősebb korosztály sokkal jobban kiszolgáltatott a munkaerő-piaci diszkriminációnak, tehát nehezebben helyezkednek el, és a munkahelyi leépítések is előbb érik el őket.

Az idősök által városunkban igénybe vehető alapszolgáltatásokra és szakosított ellátási formák: Sárbogárd-Hantos-Nagylók Szociális és Gyermekjóléti Társulás fenntartásában működik a Sárbogárdi Egyesített Szociális Intézmény. Amely 4 telephellyel működik:

- Ápoló-Gondozó Otthon (7000 Sárbogárd, Ady E. u. 39-41.)

Az intézmény típusa:

Szakosított ellátás, ápolást -gondozást nyújtó, tartós bentlakásos intézmény, idősök otthona

- Hajléktalanok Átmeneti Szállása (7000 Sárbogárd, Tury M. u. 2.)

Az intézmény típusa:

Szakosított ellátás, átmeneti elhelyezést nyújtó bentlakásos intézmény, hajléktalanok átmeneti szállása.

- Idősök Gondozóháza (7000 Sárbogárd, Tompa M. u. 7.)

Az intézmény típusa:

Alapszolgáltatás keretében étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, nappali ellátás. Szakosított ellátás, átmeneti elhelyezést nyújtó bentlakásos intézmény, időskorúak gondozóháza.

- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat (7000 Sárbogárd, József A. u. 14.)

Az intézmény típusa:

gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekjóléti szolgálat, családsegítés, gyermekek átmeneti gondozása, önálló helyettes szülői ellátás

A szociális alapszolgáltatások megszervezésével az állam és a települési önkormányzat segítséget nyújt a szociálisan rászorulóknak részére saját otthonukban és lakóközösségükben önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában.

Szakosított ellátási formák Ha az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt rászoruló személyekről az alapszolgáltatások keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni.

	64 év feletti lakosság száma	nappali ellátásban részesülő időskorúak száma	
	fő	fő	%
2008	1858	26	1,4
2009	1864	26	1,4
2010	1869	26	1,4
2011	1826	26	1,4

Az idősök jövedelmi helyzetét az alábbi táblákkal mutatom be:

	nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő férfiak száma	nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő nők száma	összes nyugdíjas
2008	814	1097	2111
2009	1350	2053	3403
2010	1351	2005	3356

2011	1355	2026	3361
------	------	------	------

	időskorúak járadékában részesülők száma
2008	13
2009	12
2010	11
2011	12
2012	9

Jellemzők az egyszemélyes háztartások, a túlélő házastárs általában a nő.

Fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

Fogyatékos személy: aki érzékszervi -így különösen látás-, hallásszervi, mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során.

A Fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény 1 cikk szerint fogyatékos személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, mentális vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.

	megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma	egészségkárosodott személyek szociális ellátásaiban részesülők száma
2008	171	2
2009	146	2
2010	127	1
2011	na	2
2012	na	2

	Nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma		
	önkormányzati fenntartású intézményben	egyházi fenntartású intézményben	civil fenntartású intézményben
2008	0	0	0
2009	0	0	0
2010	0	0	0
2011	0	0	0
2012	0	0	0

Jellemző a célcsoportra, hogy nem állnak rendelkezésre megfelelő mennyiségben, minőségben adatok, a HEP jövőbeli felülvizsgálatához szükséges adatok beszerzése a legfőbb irányvonal.

Addig is néhány fontos fogalom:

Fogyatékkal élő munkavállaló, aki

- a) a nemzeti jog szerint fogyatékosnak elismert, vagy
- b) elismerten fizikai, elméleti vagy pszichológiai károsodásban szenved.

Megváltozott munkaképességű munkavállaló, aki

- a) rehabilitációs ellátásban részesül,
- b) aki 2011. december 31-én III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociálisjáradékban részesült.

Fogyatékkal élő személyek pénzügyi és természetbeni ellátása, kedvezményei területén sem állnak rendelkezésre a megfelelő adatok, ezek beszerzése, kategorizálása az intézkedési terv része.

III.

A program intézkedési terve

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése minden ország számára alapvető jelentőségű, így Magyarország számára is az. Fontos, hogy egyre több - végső célként minden - polgár számára megteremtődjön az esélyegyenlőség az élet különböző szinterein, területein:

- a tanulásban,
- a szociális és egészségügyi ellátásban,
- a munkához jutásban,

- a fizikai környezetben,
- a közszolgáltatások elérésében.

Sárbogárd Város Önkormányzata elkötelezett az esélyegyenlőtlenségek csökkentésében, ezért élve a törvény adta lehetőséggel, a fenti elvek érvényesülése érdekében megalkotja a településre vonatkozó helyi esélyegyenlőségi programját.

Fő célkitűzések:

- Az esélyegyenlőség folyamatos érvényesítése a különböző önkormányzati határozatok meghozatalában, intézkedések megtételében.
- A hátrányos megkülönböztetés csökkentése, megszüntetése.
- A megkülönböztetéstől mentes gondolkodás erősítése.

Egyenlő bánásmód, és az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása a hátrányos helyzetű csoportok számára

- időskorú személyek,
- fogyatékkal élő emberek,
- munkanélküli emberek,
- munkába visszatérő személyek,
- pályakezdő fiatalok,
- munkahelyen foglalkoztatott kisgyermekes szülők,
- roma származású emberek,
- alacsonyan iskolázott személyek.
- Együttműködés és az együttműködés összehangolása az esélyegyenlőség biztosítása érdekében
  - a közoktatási,
  - a foglalkoztatási,
  - a közművelődési,
  - a szociális,
  - az egészségügyi,
  - más közszolgáltatási területeken.

A program megvalósításához szükséges források:

- egyrészt önkormányzati saját erő,
- másrészt pályázati lehetőségek, pályázati összegek

- Európai uniós források
- Egyéb pályázati források.

A program feladatainak megvalósítása, céljainak elérése a pénzügyi források megszerzésének függvénye, az ütemezés ennek megfelelően pályázati kiírások függvénye.

A Program érvényessége, hatálya

Érvényesség: visszavonásig

Hatály: személyi és területi hatálya kiterjed a programot megalkotó és elfogadó önkormányzat képviselőtestületére, a polgármesteri hivatal belső szervezeti egységeire, az önkormányzat által működtetett valamennyi intézményre és szervezetre.

A Program felülvizsgálata, értékelése

A felülvizsgálat gyakorisága: kétévente.

A teljes, minden fejezetre kiterjedő értékelés határideje: 2015.

Program nyilvánosságának biztosítása

Sárbogárd Város Esélyegyenlőségi programja nyilvános.

Hozzáférések:

- Sárbogárd Város honlapja (www.sarbo gard.hu)
-
- Polgármesteri Hivatal hirdetőtáblája